

**Συστάσεις για τόνωση της ρευστότητας στις μμε
Τι προτείνει η ομάδα εργασίας για τη χρηματοδότηση της οικονομίας
ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Παρασκευή, 25 Οκτωβρίου 2013

Σειρά συστάσεων για την έναρξη παροχής ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία και συγκεκριμένα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις απευθύνει προς την κυβέρνηση, τις τράπεζες και τους χρηματοδοτικούς οργανισμούς με έκθεσή της η ομάδα εργασίας που έχει συσταθεί για την ανάλυση και επίλυση του προβλήματος.

Η ομάδα αυτή, που περιλαμβάνει εκπροσώπους των τεσσάρων μεγαλύτερων εγχώριων τραπεζών, εκπροσώπους των μμε (Επιμελητήρια, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ), υπαλλήλους του υπουργείου Ανάπτυξης, της ΕΤΕπ, του ΕΤΑΕ, του ΕΤΕΑΝ και της ομάδας δράσης για την Ελλάδα, κρίνει ότι άμεσα θα πρέπει να υπάρξουν παρεμβάσεις για τη βελτίωση της κατάστασης, ενώ με βάση την εμπειρία της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2007-2013, προχωρεί και στην κατάθεση προτάσεων εν όψει εφαρμογής της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Η Ελληνική Ενωση Τραπεζών (ΕΕΤ) ήταν η διοργανωτική και προεδρεύουσα αρχή των συνεδριάσεων της ομάδας εργασίας.

Οι προτάσεις και οι συστάσεις που κατατίθενται στην παρούσα έκθεση και απευθύνονται σε διαφορετικά εθνικά και ευρωπαϊκά επίπεδα λήψης αποφάσεων έχουν στόχο να διασφαλίσουν ότι σε μια περίοδο παρατεταμένης οικονομικής κρίσης δεν χάνονται πολύτιμες επενδυτικές ικανότητες λόγω της αδυναμίας έγκαιρης υλοποίησης, η οποία αποδίδεται είτε στις διοικητικές αδυναμίες κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση των ΜΧΤ είτε στην έλλειψη πολιτικής βούλησης και στην ανεπαρκή συνεργασία μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων που συμμετέχουν στη διαδικασία.

Επτά βασικοί άξονες

Επιγραμματικά, η έκθεση επικεντρώνεται σε επτά θεμελιώδη στοιχεία. Συγκεκριμένα:

1. Στην ανάγκη για μεγαλύτερη ευελιξία στα μελλοντικά προγράμματα του ΕΣΠΑ. Η ευελιξία αφορά τη γεωγραφική ανακατανομή των ΜΧΤ και την απλοποίηση των διοικητικών απαιτήσεων που συνδέονται με τα υφιστάμενα ΜΧΤ, σε σχέση κυρίως με τις διαδικασίες υποβολής των αιτήσεων, παρακολούθησης, κατάρτισης εκθέσεων και αξιολόγησης.

Εμφαση θα πρέπει να δοθεί στον περιορισμό του αριθμού των θεματικών στόχων και στη διασφάλιση του έγκαιρου δανεισμού των μμε με μετρήσιμα αποτελέσματα.

2. Στη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των ΜΧΤ στην Ελλάδα χάρη στη μεγάλη αύξηση των διαθέσιμων μέσων παροχής κεφαλαίων κίνησης για τις μμε. Αν δεν βρεθούν λύσεις για το κεφάλαιο κίνησης, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος να μην

ενισχυθεί η θέση ρευστότητας αλλά και το σκέλος της ζήτησης των βιώσιμων ελληνικών μμε.

3. Στις νέες προσεγγίσεις για την αποτίμηση των παρεχόμενων ασφαλειών σε σχέση με τα ΜΧΤ. Η παροχή εγγυήσεων από τις μμε στην Ελλάδα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ακίνητη περιουσία.

Η ομάδα εργασίας καταθέτει προτάσεις για τον τρόπο διάρθρωσης της αναπροσαρμογής της αξίας των μέσων που παρέχονται ως εγγυήσεις.

4. Στις μελλοντικές δράσεις χρηματοοικονομικής τεχνικής θα πρέπει να ανατεθούν σε διάφορους φορείς υλοποίησης αφού ληφθεί υπόψη η εμπειρογνωμοσύνη και η προστιθέμενη αξία που μπορούν να προσφέρουν στις διάφορες δομές, τόσο σε επίπεδο ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών όσο και σε επίπεδο μμε.

Σημειώθηκε ιδιαίτερα η από κοινού δυνατότητα του ΕΤΑΕ, της ΕΤΕπ και του ΕΤΕΑΝ να αυξήσουν τα προϊόντα χαρτοφυλακίου εγγυήσεων, επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτόν τη δυνατότητα κεφαλαιακής αρωγής για τις ενδιάμεσες τράπεζες και καλύτερους όρους για τις μμε.

5. Στη βελτίωση των προσπαθειών συντονισμού διαφόρων δραστηριοτήτων και μέσων σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η ενίσχυση των εν λόγω προσπαθειών και η αύξηση της ορατότητας των επιχειρησιακών ενεργειών καθώς επίσης και των επιπέδων απόδοσης των ΜΧΤ είναι υψίστης σημασίας για τη διαδικασία ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας.

6. Στην ανάγκη αποτελεσματικής ενημέρωσης των μμε ως τελικών χρηστών σχετικά με τη διαφορά μεταξύ των μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων και της επιστρεπτέας χρηματοδότησης.

Μια σαφής διάκριση μεταξύ των δύο μέσων μπορεί να συμβάλει καταλυτικά στην αλλαγή του επιχειρησιακού μοντέλου των μμε.

7. Στην ανάγκη χάραξης ολοκληρωμένης πολιτικής για τις μμε στην Ελλάδα που θα περιλαμβάνει τις προτεραιότητες της νέας περιόδου προγραμματισμού του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Μια τέτοια πολιτική για τις μμε συμβάλλει επίσης στη μετεξέλιξη του καταναλωτικού μέχρι σήμερα μοντέλου ανάπτυξης της χώρας σε ανταγωνιστικό, εξωστρεφές μοντέλο με επίκεντρο την ανάπτυξη.

Γενικό, πάντως, συμπέρασμα της ομάδας εργασίας, είναι ότι το πιο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει την περίοδο αυτή μεγάλος αριθμός μμε, λόγω της παρατεταμένης ύφεσης, είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους.

Η βιωσιμότητα μπορεί να υποστηριχθεί από διαθέσιμα πιστωτικά προγράμματα που θα έχουν ως στόχο τη μείωση του υφιστάμενου κόστους δανεισμού (επί του παρόντος τα επιτόκια για τις βιώσιμες επιχειρήσεις με επαρκείς εγγυήσεις κυμαίνονται από 8% έως 11%).

Τα υπάρχοντα ΜΧΤ, που προσφέρουν χαμηλό κόστος δανεισμού, απαγορεύουν την αναχρηματοδότηση των υφιστάμενων (και εξυπηρετούμενων) πιστωτικών διευκολύνσεων.

Η ομάδα εργασίας προτείνει -με βάση συγκεκριμένα πιστωτικά κριτήρια- να επιτρέπεται η αναχρηματοδότηση των δανείων τους από τα ΜΧΤ, καθώς με τον τρόπο αυτόν θα μειωθεί σημαντικά το συνακόλουθο κόστος δανεισμού.

Αναγκαία μέτρα

Σύμφωνα με την ομάδα εργασίας, ένα ζήτημα που εξετάζεται επανειλημμένως από την ομάδα εργασίας σε τεχνικό επίπεδο αφορά τις διοικητικές απαιτήσεις που συνδέονται με τα υφιστάμενα ΜΧΤ, σε σχέση κυρίως με τις διαδικασίες υποβολής αίτησης, παρακολούθησης, κατάρτισης εκθέσεων και αξιολόγησης στο πλαίσιο των απαιτήσεων του ΕΤΕΑΝ, της ΕΤΕπ- συνολικό δάνειο και του ΕΤΑΕ - προϊόντα JEREMIE.

Όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν με την παρατήρηση ότι οι συγκεκριμένες απαιτήσεις και διαδικασίες θεωρούνται υπερβολικές, συχνά αποθαρρύνουν τους ενδιαφερόμενους πελάτες - μμε να υποβάλουν αίτηση και ότι έχουν τεράστια περιθώρια απλοποίησης και εξορθολογισμού.

Η ομάδα εργασίας κατέθεσε συγκεκριμένα μέτρα για την απλοποίηση των διοικητικών απαιτήσεων που συνδέονται με τους ΜΧΤ.

Το υπουργικό επίπεδο

Συγκεκριμένα, η ομάδα εργασίας συνιστά στον υπουργό Ανάπτυξης να αναλάβει πρωτοβουλίες για να επέλθουν ταχύρυθμες αλλαγές στους ΜΧΤ κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού.

Η στήριξη των συγκεκριμένων αλλαγών πρέπει να είναι ισχυρή και να ξεκινήσει τώρα.

Ο υπουργός οφείλει να θέσει εκ νέου το ζήτημα αυτό στις προσεχείς συναντήσεις του με τον επίτροπο Ηahn, σε σχέση π.χ. με τις επιλογές που υπάρχουν σε ό,τι αφορά τη γεωγραφική ανακατανομή.

Επίσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η βέλτιστη δυνατή κατανομή πόρων και να αποφευχθεί η επικάλυψη προγραμμάτων, οι γενικές γραμματείες του υπουργείου Ανάπτυξης μπορούν αναμφίβολα να διαδραματίσουν στρατηγικό ρόλο για τον καθορισμό των πιο κατάλληλων και αποδοτικών μηχανισμών κατανομής.

Παράλληλα, επαναλαμβάνει την εκτίμηση που διατύπωσε στις κοινές της προτάσεις του Ιουνίου 2013, σύμφωνα με την οποία η άμεση εφαρμογή των υφιστάμενων χρηματοδοτικών διευκολύνσεων έχει κεφαλαιώδη σημασία, ακόμα και αν ορισμένες διοικητικές και τεχνικές λεπτομέρειες δεν έχουν ακόμα διευθετηθεί.

Απαιτήσεις εγγυήσεων

Οι απαιτήσεις εγγυήσεων για τις μμε που συμμετέχουν στα προγράμματα χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ πρέπει να επαναπροσδιοριστούν σε ό,τι αφορά τα επίπεδα και την αποτίμησή τους.

Συνήθως, η μοναδική εγγύηση που μπορούν να προσφέρουν οι μμε στις τράπεζες είναι η ακίνητη περιουσία τους.

Ωστόσο, το συγκεκριμένο στοιχείο ενεργητικού υπόκειται σε διαφορετικές μεθόδους αποτίμησης στην Ελλάδα, καθιστώντας έτσι την αξία της εγγύησης ανεπαρκή και/ή μη αποδεκτή έναντι των μμε.

Η ομάδα εργασίας προτείνει τη θέσπιση, σύμφωνα με το πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων, ενός καινοτόμου μέσου επιμερισμού του κινδύνου με διπλό στόχο: την αύξηση της μεσοπρόθεσμης αξίας της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση και, κατά συνέπεια, την αύξηση των διαθέσιμων νέων δανείων για τις μμε μέσω βελτιωμένων επιπέδων τιμολόγησης.

Ο εν λόγω μηχανισμός επιμερισμού του κινδύνου είναι ένα προϊόν που έχει ως στόχο να εγγυηθεί τη μελλοντική προβλεπόμενη αύξηση της αξίας της παρεχόμενης εγγύησης για καθορισμένη χρονική περίοδο.

Οι απαιτήσεις εγγυήσεων που ισχύουν την περίοδο αυτή στην Ελλάδα πρέπει να επανεξεταστούν σε ό,τι αφορά τις δυνατότητες εφαρμογής τους και τις μεθόδους αποτίμησης.

Η τρέχουσα διαδικασία η οποία προβλέπει την εφαρμογή των τιμών που ισχύουν/επικρατούν στην αγορά αποτελεί εμπόδιο για την αύξηση του όγκου των πιστώσεων προς τις μμε.

Για το λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας προτείνει να εξεταστούν τρεις διαφορετικές επιλογές:

1. Η αξία της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση να βασίζεται στα επίπεδα φορολόγησης του ενεργητικού στοιχείου, όπως έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία πέντε έτη.
2. Επίσης, προκειμένου να αυξηθεί η αξία της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση, για την εκτίμηση του ύψους της τιμής θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα έξοδα κατασκευής που πραγματοποιήθηκαν. Η ορθή εφαρμογή των τραπεζικών λογιστικών προτύπων εξακολουθεί να έχει καίρια σημασία.

3. Η θέσπιση ενός μέσου επιμερισμού του κινδύνου για τη χορήγηση μικροπιστώσεων και δανείων προς τις μμε που θα τελεί υπό τη διαχείριση ενός δημόσιου φορέα.

Στο πλαίσιο αυτό θα προβλέπεται ειδικός προϋπολογισμός για την έκδοση μιας εγγύησης προς τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα που θα ισχύει για τα επόμενα πέντε έτη και θα συνδέεται με την (υποτιθέμενη / αναμενόμενη) αύξηση της αξίας της παρεχόμενης εγγύησης κατά 25%.

Το εν λόγω μέσο επιμερισμού του κινδύνου θα εκδίδεται με βάση την εγγύηση που παρέχεται για το δάνειο.

Ωστόσο, η ομάδα εργασίας θα πρέπει να αποσαφηνίσει περαιτέρω το ζήτημα αυτό σε ό,τι αφορά κυρίως τους όρους έκδοσης του εν λόγω μέσου καθώς δεν είναι ακόμα σαφές αν οι όροι αυτοί θα ευνοούν την τράπεζα ή τις μμε.

Επί του παρόντος όμως, συμφωνεί με την άποψη ότι το εν λόγω μέσο επιμερισμού του κινδύνου δεν πρέπει να εγκριθεί για να υποστηρίξει τις υφιστάμενες εγγυήσεις ούτε θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να συμπληρώνει τα ήδη εκδοθέντα δάνεια.

Σημειώνεται ότι το μέσο επιμερισμού του κινδύνου θα εγγυάται τη διαφορά μεταξύ της τιμής της αγοράς της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση και της αναπροσαρμοσμένης αξίας για την οποία χρησιμοποιείται μία από τις προαναφερθείσες επιλογές υπολογισμού.

Ολοκληρωμένη πολιτική

Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης και την παρατεταμένη οικονομική κρίση που πλήττει τη δανειοδοτική ικανότητα και τη διαθεσιμότητα προσιτής πίστωσης για τις μμε, η ομάδα εργασίας θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό οι ελληνικές αρχές να χαράξουν, σε συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, μια συνολική πολιτική για τις μμε στην Ελλάδα το ταχύτερο δυνατό.

Στόχος του εν λόγω πλαισίου πολιτικής θα πρέπει να είναι η καθιέρωση μιας εκτίμησης αναγκών, ο καθορισμός αναπτυξιακών δράσεων, η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων στη διαδικασία διαβούλευσης, και η ανάδειξη τομέων προτεραιότητας για τη νέα περίοδο προγραμματισμού του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Στο πλαίσιο αυτό συνιστά:

1. Την κατάρτιση ενός ενιαίου εθνικού αναπτυξιακού σχεδίου για τις μμε, το οποίο θα περιλαμβάνει και ένα συντονιστή για τις επιμέρους πολιτικές που υλοποιούνται από τα αρμόδια υπουργεία σε σχέση με τις μμε.
2. Τη χάραξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τις μμε που θα λάβει υπόψη σκέψεις εμπειρογνομώνων σχετικά με τη μορφή που θα πρέπει να λάβει το νέο μοντέλο

οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, τους παράγοντες που θα υλοποιήσουν την αλλαγή του και τις χρηματοδοτικές διευκολύνσεις που είναι αναγκαίες για την υποστήριξή του.

3. Την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα κατά τον σχεδιασμό των ΜΧΤ με στόχο τη στήριξη ενός πολιτικού πλαισίου για τις μμε στην Ελλάδα. Πρέπει να εκπονηθεί, να προωθηθεί και να δοκιμαστεί στην πράξη μια πραγματικά έξυπνη στρατηγική εξειδίκευσης που θα προωθεί την καινοτομία μέσω διαδικασιών που θα ξεκινούν από τη βάση και θα καταλήγουν στην κορυφή.

4. Πρέπει να εξεταστούν οι τομείς στους οποίους θα επικεντρωθεί το εν λόγω πλαίσιο πολιτικής για τις μμε, μεταξύ άλλων σε σχέση με τον εξαγωγικό προσανατολισμό, την προστιθέμενη αξία και την ικανότητα καινοτομίας.

Οι τομείς που θα συμβάλουν σε αυτά τα σημεία αναφοράς της ελληνικής οικονομίας υπάρχουν στην Ελλάδα, π.χ. η επικέντρωση των μμε στη διατροφή και στα βιολογικά γεωργικά τρόφιμα, στον περιβαλλοντικό τομέα, στον κλάδο κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης ή στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας· επίσης, η δραστηριοποίησή τους στον τομέα της υγείας.

5. Μια ολοκληρωμένη πολιτική θα πρέπει να επαναπροσδιορίσει τη συνεργασία μεταξύ της βιομηχανίας και των ερευνητικών δικτύων και να στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό στην ακαδημαϊκή τεχνογνωσία και την ερευνητική καινοτομία που είναι διαθέσιμες στη χώρα.

Η σύσφιγξη των δεσμών μεταξύ της έρευνας και των μμε θα αποτελέσει ζωτικό στοιχείο για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα τα επόμενα χρόνια στην Ελλάδα.

Αναχρηματοδότηση των δανείων

Ως προς την αναχρηματοδότηση των δανείων για τις μμε, η ομάδα εργασίας προτείνει να αξιοποιηθούν στο έπακρο όλα τα υφιστάμενα διαπραγματευτικά μέσα μεταξύ των τραπεζών και των μμε σε ό,τι αφορά την αναχρηματοδότηση ή και την αναδιάρθρωση των υφιστάμενων δανείων. Μάλιστα, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε μια εφικτή μείωση των επιτοκίων.

Όπως αναφέρεται στη μελέτη, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού σε σχέση κυρίως με τις δυνατότητες που έχουν οι εθνικές αρχές στην Ελλάδα να παρέχουν στις μμε επιλογές αναχρηματοδότησης ανάλογες με εκείνες που παρέχουν στους ιδιώτες και στα νοικοκυριά (π.χ., αποπληρωμή του δανείου σε περισσότερες δόσεις). Το ισχύον νομικό πλαίσιο δεν προβλέπει καμία τέτοια επιλογή.

Συνδυασμός επιχορηγήσεων και πιστωτικών διευκολύνσεων

Στην έκθεσή της, η ομάδα εργασίας συμμερίζεται την άποψη ότι τα προγράμματα επιχορήγησης της ΕΕ θα πρέπει να συνδυαστούν με πιστωτικές διευκολύνσεις των εγχώριων τραπεζών προκειμένου να υποστηριχθεί η ρευστότητα στην πραγματική οικονομία της Ελλάδας.

Η βελτίωση της απευθείας στήριξης των μμε, στην οποία περιλαμβάνονται και οι όροι πρόσβασης σε επιχορηγήσεις και στη χρηματοδότηση, υποστηρίζεται από την ομάδα εργασίας.

Γι' αυτό και υποστηρίζει:

* Τη διαθεσιμότητα των στοιχείων σχετικά με τα μέσα της απευθείας στήριξης τα οποία δείχνουν την πρόοδο που σημειώνεται σε σχέση με την εκταμίευση των επιχορηγήσεων για τις μμε.

* Την υποστήριξη των ελληνικών μμε από προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για διάφορα προγράμματα που προκηρύσσονται την περίοδο αυτή από τους φορείς υλοποίησης.

Μάλιστα θεωρείται ως άκρως αναγκαίο να καταρτιστεί ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο που θα εξυπηρετεί τις προτεραιότητες χρηματοδότησης της προσεχούς περιόδου προγραμματισμού.

Ο συνδυασμός επιχορηγήσεων με χρηματοδοτικά δάνεια και προγράμματα εγγυήσεων πρέπει να αποσαφηνιστεί.

Το σημαντικότερο είναι να αποφευχθούν οι υπερβολικές διοικητικές πολυπλοκότητες και καθυστερήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.